כיתה ח' | עברית ולשון | שיעור 2 מתוך 3 | 45 דק' | מתאים לממלכתי ולממלכתי-דתי

המרה: מפעיל לסביל ולהפך, ומתי אי אפשר

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים ימירו משפט פעיל עם מושא ישיר לסביל ולהפך, תוך התאמה במין ובמספר
- התלמידים יסבירו מדוע משפט בלי מושא ישיר אינו ניתן להמרה
- התלמידים יזהו ויתקנו שגיאות בהמרה

📖 הסבר למורה

בהמרה מפעיל לסביל המושא הישיר נעשה נושא, הפועל מוחלף בצורה סבילה ומתאים לנושא החדש במין ובמספר, והנושא הקודם יכול לעבור אחרי "על ידי" או להימחק: "הצוות הציג את התוכנית" - "התוכנית הוצגה (על ידי הצוות)". התאמה: "הצוות הציג את התוכניות" - "התוכניות הוצגו". כדי להמיר צריך מושא ישיר; "הנוסעים הגיעו" ו"הילד ישן" אינם ניתנים להמרה. בהמרה ההפוכה, אם העושה לא מוזכר, אין ממי לקחת נושא ונאלצים להמציא אותו, ולכן ההמרה אינה בטוחה: "התוכנית הוצגה" - "מישהו הציג את התוכנית". יש שינויים גם בהדגשה: ההמרה אינה ניטרלית.

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. פתיחה: תחרות קצרה: מי ממיר מהר יותר משפט פשוט מפעיל לסביל?
2. הדגמה על הלוח של ארבעה שלבים: מצא מושא, הפוך לנושא, בחר בניין סביל, התאם מין ומספר.
3. עבודה בזוגות: ארבעה משפטים להמרה. אחד מהם בלי מושא (מלכודת).
4. תיקון שגיאות: שלושה משפטים עם המרה שגויה; התלמידים מזהים את השגיאה.
5. סיכום: כתיבה: מה אפשר לאבד בהמרה?

💡 הערות למורה

בספרי הלימוד יש מקרים עם מושא עקיף שאפשר להמיר; מומלץ להישאר בשלב זה עם מושא ישיר. תמיכה: ארבעת השלבים ככרטיס. העמקה: המרה של משפט עם "את" ותוספת ("הוא שלח לה את המכתב").

📝 בדף העבודה

המרה: 6 שאלות, ומחוון בעמוד השני.

מחוון: המרה

1. התוכנית הוצגה (על ידי הצוות).
2. הוועדה כתבה את הדוח.
3. א: המבחנים נבדקו (על ידי המורה). ב: קו הסיום נחצה (על ידי הרצים). מלא (4): שתי המרות נכונות עם התאמה (2 כל אחת).
4. אין מושא ישיר; לכן אין מה להפוך לנושא. מלא (3): הנמקה על חוסר מושא.
5. השגיאה: חוסר התאמה: המכתבים (רבים) צריך "נכתבו". הנכון: "המכתבים נכתבו על ידי הילדה". מלא (3): זיהוי + תיקון.
6. ההדגשה עוברת מהשוטר אל הנהג; אובד מידע על מי פעל (השוטר) אם לא מוסיפים "על ידי". מלא (4): שינוי הדגשה + מה אובד.